

Kropskamera - en del af løsningen?

Erfaringsopsamling fra Køge Arrest og Vestre Fængsel

Af Anita Rönneling, Juliane Bonnemose Poulsen,
Natalia Bien og Susanne Clausen

Koncern Resocialisering

Direktoratet for Kriminalforsorgen

Oktober 2018

Indhold

1. Indledning.....	3
1.1. Formål og datagrundlag.....	3
1.2. Læsevejledning	5
2. Personalets erfaringer i Køge Arrest	6
2.1. Kropskamera afværger verbale trusler.....	6
2.2. Et godt initiativ med plads til forbedringer	7
2.3. Vigtigt med tydelige rammer – også for de indsatte skyld	8
3. Personalets erfaringer i Vestre Fængsel.....	9
3.1. Teknikken.....	9
3.2. Det præventive potentiale	9
3.2.1. Rækkevidden af det præventive potentiale.....	11
3.2.2. Kameraet som dokumentationsredskab	11
3.3. Retningslinjer for brugen af kamera og optagelser.....	12
3.3.1. Forsøgets opstart og rammer	12
3.3.2. Konsekvenser for betjentenes perspektiver på brugen af kropskamera	13
3.4. Overvågning af myndighedsudøvelsen og afgrænsningen af et personligt rum	14
4. Antallet af episoder før og under anvendelse af kropskamera	15
4.1. Episoder Køge Arrest	15
4.2. Episoder Vestre Fængsel	16
5. Opsummering	17
5.1. Kropskameraets præventive potentiale.....	17
5.2. Andre positive og negative sideeffekter ved brugen af kropskamera	17
5.3. Teknikken.....	18
5.4. Retningslinjer for brugen af kropskamera.....	18
5.5. Afsluttende bemærkninger	19

1. Indledning

Som led i arbejdet med at nedbringe episoder med vold og trusler mod kriminalforsorgens personale blev der i 2017 vedtaget en række sikkerhedsmæssige tiltag. Et af disse tiltag indebærer, at betjente på to udvalgte matrikler forsøgsvist skulle bære kropskameraer (bodycams) i tjenesten.

Forsøget med brugen af kropskamera har været iværksat i hhv. Vestre Fængsel på Østfløjen og i Køge Arrest. Projektledelsen er varetaget af Koncern Sikkerhed i direktoratet. I Køge Arrest har projektet været afviklet fra den 20. oktober 2017 til den 15. marts 2018 og har omfattet samtlige cirka 30 betjente. I Vestre Fængsel blev projektet også iværksat den 20. oktober, men blev afsluttet den 20. november, hvorefter personalet ikke længere ønskede at bære kropskamera. På dette tjenestested var omkring 40 betjente med i forsøget.

Som led i en større undersøgelse af vold og trusler mod kriminalforsorgens frontpersonale, som Analyse og Evaluering i Koncern Resocialisering foretager, er der gennemført en opsamling af fængselsbetjentenes erfaringer med at bruge kropskamera i tjenesten. Erfaringerne præsenteres i denne rapport sammen med en række data omkring forekomsten af vold og trusler før og under forsøgsperioden.

Selve forsøget med brugen af kropskamera har haft en temmelig begrænset karakter både i forhold til omfang og tidsmæssig udfoldelse. Forsøget er iværksat i to arresthuse i en kortere periode, men kun gennemført i det ene arresthus. Dette betyder, at det potentielle datagrundlag for erfaringsopsamlingen er indsnævret betydeligt på grund af forsøgets udmøntning. Resultaterne, der præsenteres i denne rapport, samt den efterfølgende vurdering af, om forsøget har været en succes eller ej, bør derfor også foregå med en vis forsigtighed og med det relativt snævre grundlag in mente.

1.1. Formål og datagrundlag

Projekterne har ikke på forhånd præciseret hvilke parametre, erfaringsopsamlingen skulle tage udgangspunkt i med henblik på en vurdering af, om projektet har levet op til sine mål. Erfaringsopsamlingen fokuserer derfor på det, som Analyse og Evaluering har vurderet som værende mest relevant at belyse i forhold til projektets karakter. Undersøgelsen belyser og behandler følgende overordnede temaer i relation til betjente og lederes erfaring med anvendelsen af kropskamera i tjenesten:

- Hvilke fordele og ulemper er der ved brugen af kropskamera både i teknisk og mere relationel forstand?
- Giver brugen af kropskamera mere tryghed i arbejdet og kan kropskameraet forhindre vold og trusler?
- Hvordan reagerer de indsatte på brugen af kropskamera?
- Hvordan er de ansatte og indsatte blevet informeret om pilotprojektet?
- Hvad er vigtigt at tage højde for, hvis brugen af kropskamera gøres permanent?
- Forekomsten af vold og trusler mod personalet før og under pilotprojektet i Køge Arrest og på Østfløjen i Vestre Fængsel.

Datagrundlaget for *Køge Arrest* består af enkeltinterviews med syv betjente, en sygeplejerske og en leder. På tidspunktet for dataindsamlingen var Køge Arrest i færd med en midlertidig flytning af tjenestestedet til Storstrøm Fængsel. Det var således forbundet med lidt vanskeligheder at få en aftale i stand om at gennemføre interviews med betjente. Vi var med andre ord nødt til at vælge en pragmatisk og hensynsfuld

løsning for dataindsamlingen. Der blev følgelig gennemført to besøg i Køge Arrest, hvor de tilstedeværende betjente, som havde mulighed for at tale med os den pågældende dag, blev interviewet. Derudover har vi gennemført et interview med tjenestestedets leder. Samlet set har forsøget omfattet omkring 70 betjente i Køge arrest, hvoraf cirka 30 har været med i forsøget under hele forsøgsperioden. Blandt disse 30 betjente er der gennemført interview med syv personer samt en leder.

Efter afrapporteringen på erfaringerne fra Køge Arrest blev Analyse og Evaluering bedt om at udvide undersøgelsen om brugen af kropskamera til også at omfatte *Vestre Fængsel*. Vi vurderede i den forbindelse, at datagrundlaget for erfaringsopsamlingen i Vestre Fængsel optimalt skulle bestå af enkeltinterviews med fem menige fængselsbetjente, en lokal tillidsrepræsentant for betjentene, en enhedsleder og en enhedschef. Det har dog ikke været muligt at opnå dette datagrundlag fuldt ud. Der er gennemført enkeltinterviews med en ledende betjent, en tillidsrepræsentant og tre menige fængselsbetjente. For betjentenes vedkommende har det desværre ikke været muligt at skabe interesse for erfaringsopsamlingen hos flere end tre ansatte. Med hensyn til de ledende betjente er det skønnet, at de ledelsesmæssige aspekter ved pilotprojektet og brugen af kropskamera generelt er blevet tilstrækkeligt belyst i kraft af ét interview.

En måned inde i forsøgsperioden i Vester Fængsel ledte en konkret hændelse til, at personalet ikke længere ønskede at bære kropskamera, og at projektet derfor blev afbrudt før tid. Selve den konkrete hændelse var ikke udgangspunktet for vores interviews, men som forventet var det en svær opgave at interviewe personalet på Vestre Fængsel om deres erfaringer med brugen af kropskamera uden at berøre de overordnede omstændigheder omkring hændelsen.

I interviewene blev det tydeligt, at visse aspekter af betjentenes erfaringer med og refleksioner omkring brugen af kropskamera er præget mærkbart af den konkrete hændelse, der har fundet sted. Betjentene fortolker og formidler med andre ord nogle af deres erfaringer med brugen af kropskamera i lyset af omstændighederne omkring den konkrete hændelse, og det betyder, at de overordnede omstændigheder omkring episoden også bliver berørt i denne rapport.

Som supplement til de kvalitative interviews i Køge Arrest og på Vestre Fængsel indeholder rapporten også et kapitel, hvor en række opgørelser omkring forekomsten af vold og trusler før og under anvendelsen af kropskameraer bliver præsenteret. Disse tal baserer sig på udtræk fra personalets indberetninger i Personalesystemet. Tallene viser, hvordan niveauet af vold og trusler ser ud under projektperioden sammenlignet med en periode af samme varighed, der ligger umiddelbart op til projektets start. Det skal dog understreges, at eftersom datagrundlaget hidrører fra såvel en begrænset tidsperiode som fra få matrikler, er generaliserbarheden af resultaterne ligeledes begrænset. Resultaterne kan med andre ord vise sig at variere fra de nuværende, hvis observationsperioden udvides, og hvis andre matrikler inddrages i undersøgelsen.

Såfremt det besluttes at fortsætte og udbrede anvendelsen af kropskameraer til kriminalforsorgens personale, anbefales det derfor ligeledes fortsat at følge og sammenligne niveauet og udviklingen i vold og trusler før og under brugen af kropskameraer for at få et mere solidt grundlag at vurdere tiltagets betydning ud fra.

1.2. Læsevejledning

Denne erfaringsopsamling er, foruden dette indledende kapitel, inddelt i fire hoveddele.

I *kapitel 2* præsenteres de erfaringer, som personalet i Køge Arrest har fremhævet omkring brugen af kropskamera i de interviews, der er gennemført om emnet.

I *kapitel 3* præsenteres erfaringerne fra Vestre Fængsel ligeledes på baggrund af interviewmaterialet.

I *kapitel 4* fremstilles en række tal omkring antallet af episoder, der er registreret hhv. før og under anvendelsen af kropskamera, fordelt på de to matrikler, der er indgået i forsøget.

I *kapitel 5* opsummeres de væsentligste fund fra erfaringsopsamlingen, og der gives nogle afsluttende bemærkninger omkring opmærksomhedspunkter til den fremadrettede proces.

2. Personalets erfaringer i Køge Arrest

I det følgende præsenteres de mest centrale fund fra interviewene med personalet fra Køge Arrest omkring brugen af kropskameraer.

2.1. Kropskamera afværger verbale trusler

De adspurgte betjente i Køge Arrest giver generelt udtryk for, at brugen af kropskamera har bidraget til at mindske omfanget af verbale trusler fra indsatte. Særligt fremhæves to årsager hertil, hvilket følgende citat eksemplificerer:

Der, hvor kameraet virker rigtig godt, er jo ved de verbale trusler (...) Der har vi nu mulighed for at se videoen igennem og se "hvad var det, den indsatte sagde til os?" Så man kan sige, at det har gjort vores arbejde lidt nemmere (...) Og der, hvor det også har hjulpet, er, at mange gange har den indsatte lyst til at sige et eller andet til mig, hvor han tænker "arh", fordi han kan se, jeg har kameraet (...) Jeg kan se, at han tænker sig om en ekstra gang...

Som det fremgår af citatet, betoner betjentene muligheden for at kunne dokumentere volds- og trusselsepisoder ved hjælp af kameraets optagelser som den primære fordel ved kropskamera. Det efterfølgende sagsbehandlingsarbejde bliver helt enkelt nemmere og mere validt, når der foreligger en optagelse af en hændelse. Muligheden for at dokumentere en episode af trusler eller vold med afsæt i kameraoptagelsen gør samtidig, at betjentene i højere grad finder ro i konfliktsituationer, fordi de ikke længere behøver at hæfte sig ved og huske hver detalje, mens en konflikt udspiller sig.

Ifølge betjentene har brugen af kropskamera også en opdragende effekt på de indsatte. Navnlig giver betjentene udtryk for, at kropskamera forebygger verbale trusler fra de indsatte, fordi kameraet på betjentenes uniform bevidstgør de indsatte om betjentenes mulighed for at dokumentere u hensigtsmæssig adfærd. Flere betjente angiver helt konkret, ligesom betjenten der udtrykker sig i ovenstående citat, at de indsatte tænker sig om en ekstra gang, før de ytrer sig, når de bliver klar over, at betjenten bruger kropskamera. Betjentene fortæller endvidere, at det er deres oplevelse, at den præventive effekt kun gør sig gældende i forhold til trusler, men ikke i forhold til voldelige episoder. Ifølge betjentene er forklaringen, at vold oftest udøves i affekt, og derfor kan man ikke regne med, at de indsatte tænker over kameraet, når de befinder sig i en affekt mæssig situation.

Nogle af de adspurgte betjente gav ligeledes udtryk for, at den opdragende effekt ikke kun gælder i forhold til de indsatte, men også i forhold til de ansatte. Brugen af kropskamera medfører med andre ord, at betjentenes adfærd ligeledes kan dokumenteres ved optagelse, hvilket kan give anledning til, at betjente udviser en anden grad af refleksivitet i forhold til den måde, de håndterer verbale og fysiske konflikter med indsatte på.

Opsummerende har betjentene i kraft af forsøget med brugen af kropskamera fået mulighed for bedre, mere effektiv og valid dokumentation af volds- og trusselshændelser. Dette har medført en oplevelse hos betjentene af, at de nu i højere grad skærmes for trusler fra de indsatte, fordi de indsatte i højere grad tænker over konsekvenserne af deres adfærd, inden de fremsætter trusler mod en betjent.

Det er imidlertid ikke sådan, at de interviewede betjente betegner kropskamera som et redskab, der i sig selv øger trygheden i forhold til vold og trusler. Alligevel har det stor betydning for betjentene, at de indsattes uhensigtsmæssige adfærd lettere kan dokumenteres, ligesom det har stor betydning, at betjentene oplever, at kameraet har en opdragende effekt. Kameraet beskrives som et assisterende redskab, der kan bidrage til, at risikosituationer ikke eskaleres eller lettere kan dokumenteres i de tilfælde, hvor en eskalering ikke kunne forhindres.

2.2. Et godt initiativ med plads til forbedringer

På trods af at betjentene overvejende har en positiv indstilling til brugen af kropskamera, nævner de også en række udfordringer ved udstyret. Samtlige adspurgte giver f.eks. udtryk for problemer i forhold til kameraets tekniske udformning, mens en betjent mener, at kameraet har en uhensigtsmæssig indvirkning på relationsarbejdet med de indsatte.

I forhold til udfordringer med kameraets tekniske udformning, mener samtlige betjente, at kriminalforsorgen - i tilfælde af en permanent indførelse af kropskamera – f.eks. bør tænke på kameraets størrelse, form og tekniske funktioner. Det er den gennemgående udmelding, at det ville være optimalt med et fysisk lettere og mindre kamera, da det nuværende opleves som klodset og tungt og til gene for betjentenes bevægelighed. Samtidig har kameraet tilsyneladende en række komplicerede tekniske funktioner, som flere af betjentene beskriver som overflødige særligt i mindre fængsler og arresthuse. Derudover nævner de adspurgte betjente, at det er en udfordring, at batteritiden er forholdsvis kort, og at der har været for få udskiftningsbatterier til rådighed i arresthuset. Endelig fortæller flere af betjentene, at de i "kampens hede" glemmer at trykke på deres kropskamera, og det betyder, at optagelser fra konfliktsituationerne ikke gemmes. Hertil kommer, at det ikke er alle de interviewede betjente, der fortæller om konkrete situationer, hvor de rent faktisk har gjort brug af deres kropskamera i forbindelse med en konflikt. I forlængelse heraf foreslår flere af betjentene, at det ville være optimalt med et kropskamera, der tænder automatisk, når alarmer aktiveres.

Adspurgt om hvorvidt kropskamera i sig selv har givet anledning til konflikter mellem indsatte og ansatte, fortalte en af betjentene, at kameraet har medført uoverensstemmelser i forbindelse med visitation. I den konkrete episode var der tale om en indsat, som var i tvivl om, hvorvidt han blev filmet, mens han klædte sig af. Episoden udviklede sig dog ikke til en konflikt, da personalet forklarede, at dette ikke var tilfældet. I den forbindelse er der også enkelte betjente, som giver udtryk for, at kameraet kan opleves som hæmmende for relationen til de indsatte og for den gensidige tillid, der gerne skal være mellem indsatte og ansatte. Eksempelvis beskriver en betjent, at han har haft en oplevelse af, at de indsatte betroede sig mindre til ham, i den periode han brugte kropskamera, og han tror, det skyldes de indsattes frygt for, at en kameraoptagelse kan blive brugt mod dem. I forlængelse heraf angiver flere betjente, at de – ved brugen af kropskamera – blev mere opmærksomme på, hvordan de håndhævede reglerne over for de indsatte, fordi de blev bevidste om, at kameraoptagelsen også dokumenterede deres egen adfærd og efterfølgende kunne blive genstand for lederens opmærksomhed.

Det skal understreges, at da det kun er nogle af betjentene, der – som nævnt – fortæller om konkrete situationer, hvor de faktisk har gjort brug af deres kropskamera, så er det muligt, at ovennævnte bekymringer til dels bygger på forventninger frem for erfaringer.

2.3. Vigtigt med tydelige rammer – også for de indsatte skyld

Interviewene med de ansatte i Køge Arrest har efterladt et overordnet indtryk af, at pilotprojektet med kropskamera på mange måder har været vellykket. Samtidig vidner de gennemførte interviews om, at rammerne om pilotprojektet kan være tvetydige set fra et klientperspektiv. Betjentenes fortællinger om, hvordan de formidler tiltaget til de indsatte – herunder hvornår de indsatte adfærd må gøres til genstand for optagelse, og i hvilket omfang de indsatte skal gøres opmærksomme herpå – varierer nemlig betydeligt. Dette peger i retning af, at der er brug for tydeligere kommunikation til betjentene omkring retningslinjerne for brugen af kropskameraer.

I forhold til at give de indsatte generel information om, at der er anvendt kropskameraer i arresthuset, vidner interviewene om, at betjentene ikke har fulgt den samme procedure. Mens nogle af betjentene fortalte, at nye indsatte altid blev informeret om, at der var mulighed for at anvende kameraer, angav andre betjente, at de indsatte enten fortalte hinanden om kameraerne, selv fik øje på kameraet på betjentenes uniform, eller blot fandt ud af tiltaget via skiltningen i arresthuset. Der tegner sig derfor et billede af, at den generelle formidling til de indsatte om tiltaget ikke har fulgt en fast procedure.

På samme måde fortalte betjentene forskelligt om reglerne for, hvornår de indsatte ytringer kunne optages i specifikke konfliktsituationer, og i hvilken udstrækning personalet gjorde – eller skulle gøre - de indsatte opmærksomme herpå. Eksempelvis fortalte flere af betjentene, at de ikke så noget til hinder for at fortsætte med at optage den indsatte ytringer, hvis den pågældende stadig – i forlængelse af en konflikt - gav udtryk for misytringer eller trusler mod betjentene bag en lukket celledør.

Ud fra de gennemførte interviews ses der altså en tendens til, at der ved pilotprojektet om brugen af kropskamera i Køge Arrest har været uklarhed omkring brugen på to planer:

- Hvorvidt der formidles ensartet og generel information om betjentenes brug af kropskamera i arresthuset - f.eks. til nyankommne indsatte.
- Hvorvidt der er grænser for, hvornår og i hvilke situationer, kameraet bruges. Er det f.eks. nødvendigt at gøre opmærksom på, at de indsatte også kan blive genstand for optagelse, når de befinder sig bag ved en lukket celledør?

3. Personalets erfaringer i Vestre Fængsel

I dette kapitel præsenteres personalets erfaringer med brugen af kropskameraer på Østfløjen i Vestre Fængsel.

Kapitlet er bygget op omkring de temaer, som har været en del af interviewguiden suppleret med de forskellige aspekter, som betjentene selv har bragt på banen i de gennemførte interviews:

- Teknikken – kameraets funktionalitet herunder fordele og ulemper i denne henseende.
- Det præventive potentiale – er det oplevelsen, at kameraet har virkning i forhold til trusler og vold? - herunder de øvrige aspekter som betjentene henviser til for at legitimere brugen af kropskamera.
- Retningslinjer for brugen – hvornår skal kameraet aktiveres? Af hvem? Hvem har adgang til optagelserne? Hvordan kan optagelserne bruges mv.?
- Overvågning af myndighedsudøvelsen og afgrænsningen af et personligt rum i arbejdsudførelsen.

3.1. Teknikken

Ligesom det var tilfældet i Køge Arrest, synes betjentene i Vestre Fængsel, at kameraet var temmelig klodset at bære primært grundet dets størrelse. Betjentene fortæller, at kameraet har en kraftig magnetfunktion, og det blev derfor siddende på uniformen uden besvær, men det var samtidig deres oplevelse, at kameraet kunne mærkes meget, når kroppen var i bevægelse. For de kvindelige betjente indebærer kropskameraet en særlig udfordring, fordi placeringen på bysten medfører, at optagevinklen ikke altid er optimal. De kvindelige betjente skulle derfor øve meget for at finde frem til, hvordan kameraet skulle sidde og vinkles for at opnå en ideel vinkel til optagelse.

Betjentene synes, at kameraet var let at betjene, og kun én af de interviewede nævner, at han har oplevet, at kameraets slukke-funktion blev aktiveret ved fysisk kontakt med en kollega i forbindelse med håndteringen af en konfliktsituation. En betjent siger, at han blev positivt overrasket over kameraets optagekvalitet. Han fremhævede særligt, at kameraet optager autentisk, hvilket kan vise sig at have central betydning i en eventuel efterfølgende straffesag mod en indsat:

Det er yderst positivt, at kameraet filmer i samme lysspekter som det menneskelige øje. Hvis jeg filmer noget, der ryger i retten, så kan alle rettens parter se det samme som mig. Hvis den indsatte sidder i en mørk celle og truer med, at han har en kniv, så er det det samme, parterne [i retssalen] ser.

En mandlig betjent, der også roser kameraets optagekvalitet, bemærker dog – i tråd med det som er nævnt ovenfor vedrørende kvindelige betjente - at det tog lidt tid at blive fortrolig med, hvordan kameraet skulle vinkles i konkrete situationer for at sikre en pålidelig optagelse. Han havde f.eks. oplevet at aktivere optagefunktionen i en situation, hvor han selv stod oprejst, mens den indsatte var beskæftiget med noget i gulvhøjde, og det viste sig efterfølgende, at optagelsen var ubrugelig pga. den vinkel, kameraet optog i.

3.2. Det præventive potentiale

Betjentenes erfaringer med og holdninger til kameraets mulighed for at forebygge trusler og vold fra de indsatte var karakteriseret af delte meninger, individuel ambivalens og en vis grad af skepsis.

På den ene side gav nogle betjente udtryk for, at kameraet har betydning i forhold til trusler, fordi det kan medføre, at de indsatte tænker sig om en ekstra gang, inden de f.eks. eskalerer en diskussion til trusselniveauet. Ingen af betjentene havde dog konkret erfaring med dette, men en menig betjent og den ledende betjent havde begge oplevelsen af, at konfliktniveauet på Østfløjen var dæmpet i forbindelse med pilotprojektet. I øvrigt var det deres overbevisning, at de indsatte tænker over og bliver påvirkede af de negative konsekvenser, der følger i kølvandet på eksempelvis en trusselssituation og derfor før eller siden vil indse, at det ikke kan betale sig at true eller bruge et upassende sprog over for de ansatte. Det lykkedes ikke at afklare til fulde, hvordan de pågældende betjente kæder dette argument sammen med spørgsmålet om netop kropskameraets præventive potentiale. Et bud kan være, at de mener, at det vil være langt sværere for den indsatte at hævde sin uskyld, hvis der også foreligger en kameraoptagelse af den pågældende trusselssituation, og derfor vil kameraet kunne understøtte og forstærke den afskrækkende effekt, som de mener, der ligger i hhv. bøder og strafcelleanbringelse.

En betjent nævnte særligt, at det var hans oplevelse, at der var færre sager om upassende sprogbrug under projektperioden, og det opfattede han som en direkte følge af betjentenes brug af kamera. I interviewet gav han imidlertid også udtryk for, at rigtig mange konflikter på Vestre Fængsel handler om sprogbarrierer eller kommunikative misforståelser, og i forhold til den slags konflikter mener han ikke, at kropskamera har en udtalt præventiv funktion. Samtidig var betjenten overvejende positivt indstillet til brugen af kropskamera, uagtet at det primært har et præventivt potentiale i forhold til upassende sprogbrug. Hvis kameraet kan være med til at mindske problemet med upassende sprogbrug, så vil det nemlig medføre et bedre arbejds- og afsoningsmiljø til gavn for både indsatte og ansatte, mener han. Sammenfattende var han dog i tvivl om, hvorvidt de positive aspekter ved kameraet opvejer de negative, og han gav udtryk for, at han endnu ikke er fuldstændig afklaret med sin egen holdning til redskabet.

En betjent havde – modsat de øvrige - den utvetydige opfattelse, at det ikke var muligt at mærke nogen virkning på de indsattes adfærd som følge af de ansattes brug af kamera. Den pågældende betjent var i øvrigt i udgangspunktet skeptisk over for kameraets præventive potentiale. Han sagde, at selv om det selvfølgelig er rart at have adgang til diverse redskaber i de konfliktsituationer, hvor den indsattes sunde fornuft er udfordret, så er det ikke redskaberne, der i sig selv skaber sikkerhed. Sikkerheden skabes af betjentene og den måde, de udfører deres arbejde på, og det er ikke adgangen til hverken kamera eller peberspray, der er afgørende for, hvordan de indsatte opfører sig:

Hvis en indsat er sur, så er han jo stadig sur. Og hvis han er glad, så er han glad. Det har jo ikke noget med at gøre, om jeg har peberspray eller kamera. Det er jo mit arbejde, der gør det. Selvfølgelig kan man ikke altid bestemme, hvordan personen inde bag celledøren er, og det kan jeg jo ikke påvirke, men det er jo mig, og den måde, jeg udfører mit arbejde på, der betyder noget. Selvfølgelig er det rart med nogle redskaber, og det kan der godt være brug for engang imellem, når den sunde fornuft ikke længere råder (...) Men altså det her, det er et fængsel. Der vil altid være konflikter, der vil altid være magtanvendelser, og det kan vi ikke komme uden om, men det er min klare overbevisning, at det tal vil falde, hvis jeg har mere tid til mit arbejde.

3.2.1. Rækkevidden af det præventive potentiale

I forsøget at få en mere tilbundsående forståelse af betjentenes erfaringer med og holdninger til kropskameraets præventive potentiale, fremkom det, at de mener, at kameraets præventive effekt begrænser sig til særlige grupper af indsatte. En betjent argumenterede for denne holdning ved at karakterisere de indsatte som enten *rationelle og relativt velfungerende* eller *typiske alfahanner*. Betjenten mener, at indsatte, der tilhører den første gruppering, sagtens kan konstruere en tankerække, som medfører, at de stopper op, hvis de ser, at kameraet aktiveres i en given konfliktsituation. Over for denne gruppe af indsatte har kameraet således et præventivt potentiale, mener han. Den anden gruppering – *de typiske alfahanner* – har meget svært ved autoriteter generelt, siger den pågældende betjent, *og når de bliver sure, så er de sure på hele fængslet, og så lukker de mentalt ned, og så tænker de ikke*. Derfor stiller han sig tvivlende til kameraets præventive potentiale over for denne type indsatte. Da denne betjent samtidig er overbevist om, at hovedparten af truslerne og volden mod de ansatte begås af indsatte, der ikke tænker særlig rationelt, så er det hans konklusion, at kameraet kun har en begrænset præventiv effekt i forhold til trusler og vold generelt. Alligevel giver han udtryk for at være tilhænger af kameraet, og det gør han med henvisning til, at hvis det blot kan hjælpe en begrænset gruppe indsatte ved at forhindre, at de bevæger sig derud, hvor de risikerer eksempelvis strafcelle, så mener han, at kameraet har en berettigelse. Det er interessant at notere, at den pågældende betjent omdefinierer kameraet til at være et redskab, der kan hjælpe en begrænset gruppe indsatte til at afholde sig fra at begå trusler eller vold i stedet for at være et redskab, der skal understøtte betjentenes arbejde med sikkerhed.

Den ledende betjent er af den opfattelse, at kropskamera udgør et rigtig godt redskab i forhold til trusler og vold, men er samtidig ikke sikker på, at det vil være hensigtsmæssigt at gøre brug af det i alle fængsler og arresthuse. Han mener, at brugen af kropskamera skal sammenkædes med identificeringen af eksempelvis de indsatte, hvor risikoen for overgreb mod personalet er størst, eller indsatte der udviser konkret og problematisk adfærd i forhold til forebyggelsen af trusler eller vold. Kropskamera skal med andre ord være et redskab, der skal bruges på målrettet vis. En menig betjent har samme opfattelse. Kropskameraet bør være et redskab på linje med f.eks. skjold, der påtages i situationer, hvor betjentenes intervention er genstand for planlægning. I situationer, der eskalere hurtigt, vil kameraet omvendt ikke have nogen præventiv funktion, mener denne betjent, for i den slags situationer vil hændelsesforløbet typisk være så hurtigt, at der er stor risiko for, at man glemmer at aktivere kameraets optagefunktion.

Opsummerende efterlader de gennemførte interviews således et indtryk af, at betjentene på den ene side mener, at kameraet har en legitimitet – også i præventivt øjemed – mens de på den anden side ikke er afklarede med hensyn til rækkevidden af kameraets præventive potentiale. Samtidig er der en tendens til, at betjentene finder legitimitet for brugen af kropskamera med henvisning til forskellige aspekter. En betjent taler om kameraet som et redskab til at nedbringe upassende sprogbrug og i forlængelsen heraf skabe et bedre arbejds- og afsoningsmiljø, mens en betjent nævner, at brugen af kropskamera er godt, hvis bare det kan hjælpe en begrænset gruppe indsatte ved at forhindre, at de bevæger sig ud i en adfærd, der ender med en bøde eller en strafcelleanbringelse.

3.2.2. Kameraet som dokumentationsredskab

Et aspekt nævnes dog af samtlige interviewede som en tydelig fordel ved kropskamera, og det er dokumentationsperspektivet. Kameraoptagelsen indebærer nemlig, mener betjentene, en unik mulighed for at få et efterfølgende overblik i en konfliktsituation, der kan fremstå kaotisk, mens den udspiller sig. Når der

skal udarbejdes en rapport vedrørende hændelsen, kan den ansvarlige betjent således finde støtte ved at gennemse kameraoptagelsen for at skabe sammenhæng i, hvad der blev sagt og gjort af hvem og hvornår. Og hvis den pågældende konfliktsituation ender med en strafferetlig sag mod den indsatte, så er kameraoptagelsen et ekstra plus i forhold til bevisførelsen.

I denne forbindelse pegede et par af de interviewede betjente desuden på gårdtursarealet som et særligt rum, hvor kropskameraet kan have en positiv virkning både i forebyggende forstand, men primært i dokumentationsøjemed. En betjent bemærkede, at eftersom konflikter på gårdtursarealet typisk omfatter mange parter og ofte udvikler sig i et hastigt tempo, så kan en kameraoptagelse – der ydermere optager fra et minut forud for, at optagefunktionen aktiveres – være et rigtig godt supplement til betjentenes øjenvidne fortællinger for at sammenstykke ... *puslespillet, der viser, hvad optakten [til konflikten] var, og hvem der gjorde hvad.*

3.3. Retningslinjer for brugen af kamera og optagelser

Til forskel fra erfaringsopsamlingen i Køge Arrest, hvor det retningslinjerne for brugen af kropskamera ikke var noget, som fyldte i betjentenes bevidsthed, så var de interviewede i Vestre Fængsel meget optagede af dette emne. Det var også i den forbindelse, det blev tydeligt, at de menige betjentes erfaringer med og holdninger til brugen af kropskamera var præget mærkbart af den hændelse, der har fundet sted.

Det er svært at udlede af de gennemførte interviews, i hvor høj grad betjentenes holdninger og følelser hænger sammen med akkurat det gennemførte forsøg, eller om de alternativt er symbol på noget, der er knyttet til netop Vestre Fængsel eller Østfløjen konkret. Det er med andre ord svært at sige, om den hændelse, der har fundet sted, (også) er blevet katalysator for, at andre problematikker kommer frem i dagens lys – problematikker som ikke nødvendigvis er knyttet til det at bruge kropskamera i snæver forstand. Uanset dette er betjentenes perspektiver på udrulningen af forsøget og rammerne omkring den konkrete hændelse, stadig relevante at redegøre for, og sat i forhold til iværksættelsen af en eventuel bred implementering af kropskamera, kan disse perspektiver vise sig at have en central værdi.

3.3.1. Forsøgets opstart og rammer

Analyse og Evaluering har ikke haft til opgave at skabe overblik over, hvordan forsøget er rullet ud, herunder hvem der har haft ansvar for hvilke opgaver, og hvilken form for introduktion personalet på Østfløjen har modtaget i forbindelse med pilotprojektets opstart.

Det er dog blevet tydeligt i de gennemførte interviews, at der foregik noget i løbet af udrulningen af forsøget, som efterlod betjentene med en forståelse af, at:

- Kropskamera blev afprøvet af hensyn til betjentenes sikkerhed og for at sikre en bedre dokumentation af *hændelser*
- kropskamera ikke var et ledelsesredskab, dvs. optagelserne kunne ikke ... *blive brugt mod dem* [betjentene].

Ovenstående er udelukkende vigtigt, fordi det så at sige har indflydelse på de fortolkninger betjentene sidenhen foretager af hhv. forsøget og af de muligheder og begrænsninger, som er knyttet til kropskameraet som et redskab.

En menig betjent fortalte, at der – allerede da de blev oplyst om, at Østfløjen skulle afprøve kropskamera - var et kim til bekymring blandt betjentene. Bekymringen gjaldt, hvorvidt der kunne være risiko for, at *hændelser* ville blive taget ud af kontekst, og at betjentenes adfærd derfor kunne komme til at fremstå og fortolkes anderledes, end det er tilfældet, hvis dokumentationen af en hændelse blot består af en skriftlig rapport. Den pågældende betjent forklarede videre, at magtanvendelsessituationer i sin natur er voldsomme. Hvis en magtanvendelsessituation er filmet, så vil den typisk fremstå i et mere voldsomt lys, end hvis den blot er gengivet på skrift. Og selv om en optagelse med kropskamera vil medtage omkring et minut inden magtanvendelsessituationen udspiller sig, så er det ikke sikkert, at optagelsen vil give et fyldestgørende billede af den pågældende konfliktsituation, herunder om de involverede betjente har brugt unødigt magt, eller om magtanvendelsen kunne være afværget.

Den ledende betjent oplevede derimod, at der også var en lidt løssluppen stemning blandt betjentene omkring det at bære kropskamera, og hvordan optagelser eventuelt kunne risikere at medtage en betjents toiletbesøg, hvis dette fandt sted inden for et minut forud for en alarm, hvor betjenten aktiverede kameraets optagefunktion. Den ledende betjent fortalte i øvrigt, at han ikke blev inddraget i udrulningen af forsøget med brugen af kropskamera, og det – mener han – forsatte ham i en særlig vanskelig situation, da den konkrete hændelse fandt sted. Han er med andre ord ikke bekendt med, hvad der blev sagt konkret til de menige betjente i forbindelse med introduktionen til forsøget, dels vedrørende formålet med afprøvningen, dels i forhold til hvad optagelserne kan og ikke kan bruges til af ledende betjente.

En menig betjent gav udtryk for, at han synes, udrulningen gik alt for stærkt, og herunder var det en mangel, at det ikke blev drøftet, hvilke *hændelser*, betjentene primært skal have fokus på at optage. Det efterlod ham med en usikkerhed i forhold til, om alle konfliktsituationer skal optages, eller hvor snitfladen forventes at ligge. Han husker også at have savnet en drøftelse af, hvad optagelserne kan bruges til, udover at de kan udfylde et dokumentationsbehov. En anden af de menige betjente bemærkede, at introduktionen til forsøget efterlod ham med en usikkerhed i forhold til, hvem der har hovedansvaret for at optage en konflikt- eller magtanvendelsessituation. Er det f.eks. udelukkende betjente, som selv er involveret i en konkret hændelse, der skal aktivere kameraet, eller er det også meningen, at udenforstående betjente skal optage, selv om det kan indebære, at optakten til og konteksten for hændelsen ikke kommer med?

3.3.2. Konsekvenser for betjentenes perspektiver på brugen af kropskamera

Som følge af håndteringen af den konkrete hændelse, der fandt sted på Østfløjen i løbet af projektperioden og har ledt til en strafferetslig sag mod en betjent, beslutter de tilbageværende betjente på fløjen, at de ikke længere vil deltage i forsøget med brugen af kropskamera. Forsøget bliver således ganske kortvarigt, og de erfaringer og holdninger, betjentene har givet udtryk for i de gennemførte interviews, må således ses i lyset af, at forsøget kun kørte godt en måned. Derudover er det vurderingen, at betjentenes erfaringer og holdninger til brugen af kropskamera også skal betragtes i lyset af den måde forsøget blev afsluttet på. Den episode, der fandt sted, og de konsekvenser den fik, sætter så at sige problematikken om trusler og vold mod ansatte på spidsen og viser med al tydelighed, at det er en sammensat problemstilling med både de indsatte og ansatte som parter. I betjentenes forståelse er brugen af kropskamera introduceret som et redskab, der har til formål at øge sikkerheden for de ansatte og skabe et bedre dokumentationsgrundlag for trusler og vold mod betjente. Når betjentene bliver klar over, at denne forståelse ikke holder stik, så skaber det usikkerhed hos dem omkring dels formålet med brugen af kropskamera, dels hvem der har fortrinsret i fortolkningen af konkrete hændelser med udgangspunkt i optagelser derfra. Og i forlængelsen heraf skaber

usikkerheden en rådvildhed i forhold til, om kropskamera er et godt eller et mindre godt redskab i arbejdet med at forebygge trusler og vold.

3.4. Overvågning af myndighedsudøvelsen og afgrænsningen af et personligt rum

Redegørelsens afsluttende tema er tæt knyttet til det ovenstående om retningslinjer for brugen af kropskamera. I de gennemførte interviews har menige betjente nemlig givet udtryk for, at forsøget med brugen af kropskamera har medført en række refleksioner om, hvorvidt det er muligt – og i givet fald hvordan – at skabe plads til et personligt rum i arbejdsudførelsen, hvis man som fængselsbetjent konstant skal bære kropskamera.

Ovenfor er det nævnt, at betjentene på Østfløjen talte om, hvordan optagelser eventuelt kunne risikere at medtage en betjents toiletbesøg, hvis dette fandt sted inden for et minut forud for en alarm, hvor betjenten aktiverede kameraets optagefunktion. Derudover pegede betjentene på det forhold, at de i arbejdstiden også indimellem fører kollegiale samtaler af mere privat karakter. Enten forstået på den måde at man fortæller om private oplevelser eller tanker til en kollega, eller forstået på den måde at kollegaer drøfter forhold på arbejdspladsen, som de ikke nødvendigvis ønsker, at ledelsen eller superbrugerne for kameraets tekniske del skal have adgang til. Den slags samtaler og oplysninger kan imidlertid komme med på en optagelse, hvis den finder sted inden for et minut forud for en alarm, hvor den pågældende betjent aktiverer optagefunktionen på sit kropskamera. En af de menige betjente gik så vidt som til at sige, at han grundlæggende var modstander af at være tvunget til at bære kropskamera under hele sin vagt, fordi han betragter det som et indgreb i den personlige integritet. En anden af de menige betjente gav udtryk for, at da han første gang hørte om forsøget med brugen af kropskamera i Vestre Fængsel, så tænkte han på redskabet som en ulempe, fordi han betragtede det som en ekspansion af overvågningen af hans myndighedsudøvelse.

Bekymringerne, som er nævnt ovenfor, gør det tydeligt, at betjentenes efterspørgsel af gennemskuelige retningslinjer for brugen af kropskamera og for brugen af de optagelser, som følger med, bevæger sig ud over det konkrete niveau og også adresserer brugen af kamera og optagelser i mere moralsk forstand.

4. Antallet af episoder før og under anvendelse af kropskamera

I dette kapitel præsenteres en opgørelse vedr. forekomsten af vold og trusler mod personalet før og under anvendelsen af kropskameraer. Opgørelsen baserer sig på udtræk fra personalets indberetninger i Personalesystemet.

4.1. Episoder Køge Arrest

I Køge Arrest blev kropskamera anvendt fra 20. oktober 2017 - 15. marts 2018, svarende til i alt 147 dage. Denne periode vil i det følgende blive benævnt *forsøgsperioden*. Med henblik på at sammenligne niveauet af vold og trusler før og under anvendelsen af kropskamera, er der afgrænset en periode – ligeledes på 147 dage – der ligger umiddelbart op til forsøgsperioden. Denne periode løber således fra 26. maj 2017 - 19. oktober 2017 og benævnes i det følgende som *kontrolperioden*.

Tabel 1 viser forskellige oplysninger omkring forekomsten af vold og trusler mod personalet i Køge Arrest hhv. før og under anvendelsen af kropskamera. Af tabellen ses det, at både antallet af trusselsepisoder og antallet af voldsepisoder ligger på et lavere niveau i den tid, hvor personalet bar kropskamera. Den største forskel er registreret i forhold til trusler. Ligeledes ses et fald både i antallet af unikke ofre og unikke gerningspersoner. Det er med andre ord færre forskellige ansatte og indsatte, der har været involveret i episoderne i perioden med kropskamera. Endelig viser tabellen, at mens en ansat maksimalt blev udsat for et overgreb én gang i perioden med kropskamera, blev en ansat registreret som offer op til fire gange i perioden før kropskamera. Gennemsnitligt set blev hvert offer udsat 1,8 gange i kontrolperioden mod 1 gang i forsøgsperioden.

Én faktor, der kan forventes at indvirke på niveauet af vold og trusler, er antallet af indsatte - i retning af jo flere indsatte desto flere episoder. Det gennemsnitlige belæg ses imidlertid at være en smule højere i forsøgsperioden, hvor der i gennemsnit var placeret 47 indsatte dagligt mod 44 indsatte i kontrolperioden, svarende til en belægsprocent på hhv. 98 og 92 procent. Det lavere niveau af vold og trusler i forsøgsperioden kan derfor ikke forklares af et lavere belæg. Øvrige faktorer såsom sammensætningen af indsatte i de to perioder, der sammenlignes, ændringer i personalegruppen, personalets registreringsdisciplin i Personalesystemets volds- og trusselsmodul etc. kan ligeledes indvirke på niveauet af vold og trusler. Disse forhold er imidlertid ikke inddraget i denne undersøgelse, da det vil kræve et længerevarende og mere ressourcetungt undersøgelsesdesign. Baseret på det foreliggende deskriptive materiale ser det således ud til, at kropskameraerne *kan* have haft en positiv indvirkning på forekomsten af overgreb på personalet i Køge Arrest. Det kan dog ikke afvises, at nedgangen i antallet af episoder (også) skyldes andre forhold, end at personalet har båret kropskamera i tjenesten.

Tabel 1. Episoder Køge Arrest. Antal

	Episoder trusler	Episoder vold/forsøg på vold	Unikke ofre	Unikke gerningspersoner	Maks. antal tilfælde pr. offer	Maks. antal episoder pr. gerningsperson
Før kropskamera	6	3	17	7	4	2
Under kropskamera	1	1	2	1	1	2

4.2. Episoder Vestre Fængsel

På Vestre Fængsel blev kropskamera anvendt af personalet på Østfløjen i perioden 20. oktober - 20. november 2017 – i alt 32 dage. Nedenfor benævnt forsøgsperioden. For Vestre Fængsel er kontrolperioden fastlagt til det samme antal dage umiddelbart forud for ibrugtagning af kameraerne, dvs. fra 18. september - 19. oktober 2017.

Personale fra Østfløjen er registreret som offer for en volds- eller trusselsepisode, hvis en af følgende betingelser er opfyldt:

- Hvis gerningspersonens celle på gerningstidspunktet er på Østfløjen
- Hvis gerningspersonens celle på gerningstidspunktet er en observations- eller sikringscelle, og denne celleanbringelse ligger umiddelbart efter placering i en celle på Østfløjen. Dette fordi det må regnes for sandsynligt, at det er Østfløjens personale, der har fulgt klienten til observations- eller sikringscellen.

Af tabel 2 fremgår forskellige oplysninger omkring niveauet for vold og trusler hhv. før og under anvendelse af kropskamera. Som det fremgår, ses der ingen væsentlige forskelle i antallet af episoder med hverken vold eller trusler mod personalet, når forsøgs- og kontrolperioden sammenlignes. Det er imidlertid lidt færre unikke ofre og ligeledes lidt færre unikke gerningspersoner, der har været involveret i episoderne under kropskamera. Det er med andre ord en lidt mindre gruppe af såvel indsatte som ansatte, der har været involveret i volds- og trusselsepisoderne i perioden, hvor personalet bar kropskamera. Dette betyder dog omvendt, at de ansatte, der har været ofre, gennemsnitligt set har været udsat lidt flere gange, og ligeledes at de indsatte, der har begået et overgreb i forsøgsperioden, gennemsnitligt set har begået en lidt større andel.

Samlet set synes der altså ikke at kunne iagttages samme mulige positive indvirkning af kropskameraerne på Vestre Fængsels Østfløj som i Køge Arrest. Det skal imidlertid understreges, at der for Vestre Fængsel er tale om en yderligere begrænset observationsperiode. De præsenterede tal skal derfor tolkes og anvendes med stor forsigtighed. Det kræver en længere forsøgsperiode og et undersøgelsesdesign, der inddrager flere faktorer, hvis erfaringerne skal kunne generaliseres til, hvad kropskamera kan forventes at bibringe personalet i forhold til udsathed for vold og trusler, hvis tiltaget permanentgøres.

Tabel 2. Episoder Østfløjen Vestre Fængsel. Antal

	Episoder trusler	Episoder vold/forsøg på vold	Unikke ofre	Unikke gerningspersoner	Max antal tilfælde pr. offer	Max antal episoder pr. gerningsperson
Før kropskamera	4	3	7	7	2	1
Under kropskamera	5	2	4	4	3	4

5. Opsummering

På baggrund af de gennemførte interviews med betjente fra henholdsvis Køge Arrest og Østfløjen på Vestre Fængsel om erfaringer med og holdninger til brugen af kropskamera er det muligt at udlede følgende centrale og tværgående temaer:

- Kropskameraets præventive potentiale
- Andre positive og negative sideeffekter ved brugen af kropskamera
- Teknikken
- Retningslinjer for brugen af kameraet

Da temaerne går på tværs af interviewundersøgelserne på de to matrikler kommer redegørelsen af deres respektive indhold til at tjene som en opsummering af undersøgelsesfundene samlet set.

5.1. Kropskameraets præventive potentiale

Hovedparten af de adspurgte betjente i Køge Arrest har givet udtryk for, at brugen af kropskamera har bidraget til at mindske omfanget af verbale trusler fra indsatte. Betjentene peger på, at kameraet bevidstgør de indsatte og dermed afstedkommer, at de indsatte tænker sig om en ekstra gang, inden de ytrer sig. Tabellen i afsnit 4.1. viser, at betjentenes oplevelse understøttes af opgørelser, der viser en nedgang i antallet af episoder forekommet under brugen af kropskameraer. Dog skal det understreges, at opgørelsen skal tages med forbehold, da der ikke er nogen garanti for, at tallene afspejler en isoleret effekt af brugen af kropskamera. I forhold til vold er det derimod betjentenes overbevisning, at kropskameraet ikke har nogen præventiv funktion. Vold udøves oftest i affekt, og derfor kan man ikke regne med, siger betjentene i Køge Arrest, at de indsatte vil tænke over kropskameraet, når de befinder sig i en affektmæssig situation.

I Vestre Fængsel er betjentenes oplevelse af kameraets præventive potentiale karakteriseret af delte meninger og individuel ambivalens. På den ene side er der betjente, som mener, at kameraet har en præventiv funktion, fordi det understøtter og forstærker brugen af bøder og straffecelleanbringelse som sanktion i forhold til eksempelvis upassende sprogbrug og verbale trusler. På den anden side er der betjente, som enten giver udtryk for tvivl, eller som utvetydigt mener, at kropskameraet ikke har nogen betydning for, hvordan de indsatte opfører sig. Tabellen i afsnit 4.2. viser også, at det ikke er muligt at se nogen tydelig virkning af forsøget med brugen af kropskamera i Vestre Fængsel, selvom denne opgørelse ligeledes skal tages med forbehold. I den forbindelse skal det bemærkes, at forsøget i Vestre Fængsel kun foregik i en gangske kort periode, hvilket kan være medvirkende årsag dels til betjentenes tvivl og ambivalens, dels til det forhold at der ikke er tegn på ændringer i forekomsten af overgreb på baggrund af de talmæssige opgørelser.

Endelig skal det bemærkes, at der både i Køge Arrest og på Østfløjen i Vestre Fængsel var betjente, som understregede, at det ikke er kropskameraet i sig selv, der kan skabe sikkerhed og en oplevelse af tryghed for de ansatte. Kameraet opfattes som et redskab, der kan bruges for at understøtte arbejdet med at forebygge trusler og vold, men flere af de interviewede betjente nævner også, at mange konflikter kan tages i opløbet ved at holde fokus på relationsarbejdet med de indsatte og den øvrige dynamiske sikkerhed.

5.2. Andre positive og negative sideeffekter ved brugen af kropskamera

I Køge Arrest gav enkelte betjente udtryk for, at kameraet kan opleves som hæmmende for relationen til de indsatte og for den gensidige tillid, der gerne skal være mellem indsatte og ansatte. En betjent henviste i den

forbindelse til konkrete erfaringer af, at indsatte betroede sig mindre til ham i den periode, hvor han bar kamera. Betjenten tror, det skyldtes en bekymring hos de indsatte for, at en optagelse kan blive brugt mod dem, selv om de ikke udviser truende eller voldelig adfærd over for de ansatte.

I Vestre Fængsel var betjentene derimod meget optagede af kropskameraets udfordring af det personlige rum i arbejdsudførelsen. Eksempelvis bemærkede de, at der under forsøgsperioden blev talt meget i betjentgruppen om, hvordan optagelser eventuelt kunne risikere at medtage betjentes toiletbesøg eller kollegiale samtaler af privat karakter, hvis den slags fandt sted inden for kameraets tilbageskuende optagetid.

På begge matrikler var betjentene af den opfattelse, at kropskameraet ikke desto mindre har en tydelig funktion som et godt og brugbart dokumentationsredskab. I Køge Arrest nævner betjentene, at det sagsarbejde, som følger i kølvandet på hændelser af trusler eller vold, ganske enkelt bliver nemmere og mere validt, når der foreligger en kameraoptagelse af en hændelse. I Vestre Fængsel nævner de interviewede betjente, at adgangen til en kameraoptagelse indebærer en enestående mulighed for at få et efterfølgende overblik i en konfliktsituation, der kan fremstå kaotisk, mens den udspiller sig, og det er en fordel både i forhold til udarbejdelsen af en rapport, men også hvis konfliktsituationen ender med en strafferetslig sag mod den indsatte. I den forbindelse blev gårdtursarealet nævnt som et rum, hvor kropskameraet kan være til særlig gavn som dokumentationsredskab, fordi konflikter på gårdtursarealet typisk omfatter mange parter og udvikler sig i et hastigt tempo. En kameraoptagelse kan dermed udgøre netop det supplement, som er nødvendigt for at skabe overblik i forhold til, hvad der er sket, og hvem der har handlet hvordan.

5.3. Teknikken

Både i Køge Arrest og i Vestre Fængsel er det betjentenes erfaring, at det afprøvede kamera er tungt, relativt klodset at bære på og dermed også til gene for betjentenes bevægelighed. På begge matrikler blev det desuden nævnt, at der er risiko for, at betjentene glemmer at aktivere kameraets optagefunktion i ”kampens hede”, hvor der fortrinsvis er fokus på at passivisere den indsatte og sørge for sin egen sikkerhed. I Køge Arrest efterspurgte flere betjente derfor i forlængelse heraf et kropskamera, som tænder automatisk, når alarmer aktiveres. I Vestre Fængsel nævnte betjentene særligt, at de var positivt overraskede over kameraets gode optagekvalitet og autentiske gengivelse af lyd- og lysforhold.

5.4. Retningslinjer for brugen af kropskamera

De gennemførte interviews på begge matrikler efterlader et indtryk af, at rammerne om pilotprojektet ikke har været udstukket tydeligt nok.

I Køge Arrest fremkom det, at betjentene havde forskellige forståelser af, hvordan forsøget blev formidlet til de indsatte, herunder hvor og hvornår de indsattes adfærd må gøres til genstand for optagelse, og i hvilket omfang de indsatte skal gøres opmærksomme herpå.

I Vestre Fængsel var det snarere manglen på retningslinjer både hvad angår brugen af selve kameraet, men i særlig grad hvad angår brugen af kameraoptagelserne, som fylder hos de interviewede betjente. I betjentenes forståelse er brugen af kropskamera introduceret som et redskab, der har til formål at øge sikkerheden for de ansatte og skabe et bedre dokumentationsgrundlag for trusler og vold mod betjente. Når betjentene bliver klar over, at denne forståelse ikke holder stik, så skaber det usikkerhed hos dem omkring dels formålet med brugen af kropskamera, dels hvem der har fortrinsret i fortolkningen af konkrete hændelser med udgangspunkt i optagelserne derfra. Og i forlængelse heraf skaber denne usikkerhed en

rådvildhed i forhold til, om kropskamera er et godt eller et mindre godt redskab i arbejdet med at forebygge trusler og vold.

5.5. Afsluttende bemærkninger

Sammenfattet er det vurdering, at forsøget med brugen af kropskamera har medført en oplevelse hos hovedparten af de interviewede betjente af, at kropskameraet har en vis præventiv effekt over for nogle indsatte og i forhold til bestemte problemstillinger. Det skal dog i den sammenhæng bemærkes, at datagrundlagets karakter ikke giver mulighed for at slå fast, om der er tale om en decideret præventiv effekt af brugen af kropskamera. De gennemførte interviews tillader ikke konklusioner af en sådan karakter, og opgørelserne vedrørende forekomsten af trusler og vold, som er præsenteret i denne rapport, er udelukkende i deskriptiv form og baserer sig på en kort observationsperiode.

De udfordringer, der har været ved forsøget, kredser fortrinsvist omkring teknikken og de retningslinjer, der er udstukket for brugen af henholdsvis kamera og optagelser. I forsøget har der tilsyneladende udelukkende været fokus på at introducere kameraet som et teknisk redskab, men i de gennemførte interviews er det blevet tydeligt, at der burde have været langt mere fokus på retningslinjer for brugen af kamera og kameraoptagelser – af hensyn til såvel de ansatte som de indsatte.

På baggrund af erfaringsopsamlingen vurderes det således, at der ved en fortsat anvendelse af kropskamera, bør opstilles tydelige og gennemskuelige retningslinjer for anvendelsen under hensyntagen til de forskellige sikkerhedsmæssige hensyn. Det er vurderingen, at der i modsat fald kan være en risiko for, at kropskamera bliver en kilde til konflikter i stedet for at blive en del af løsningen.

Det skal understeges, at denne evaluering bygger på et spinkelt erfaringsgrundlag. Projektet har – både i Køge Arrest og Vestre Fængsel – været afviklet i en kort periode og med involvering af få betjente i forhold til at kunne generalisere disse erfaringer til andre tjenestesteder. I de gennemførte interviews har det været tydeligt, at betjentenes refleksioner og holdninger til kropskameraet ikke bygger på et solidt erfaringsmæssigt grundlag. Der er derfor også vurderingen, at der ved en udrulning af kropskameraer til flere matrikler er brug for en mere omfattende og tilbundsående undersøgelse, der på et mere sikkert grundlag kan belyse en eventuel præventiv effekt og eventuelle utilsigtede konsekvenser.